

Project Publiek doet mee met (on)gesproken woord

‘Jamsessie in woorden’

In een goed gesprek kun je verdwijnen, zegt theatermaker Lotte van den Berg. Met Building Conversation hoopt ze dat Amsterdammers van elkaar leren.

Jan Pieter Ekker
AMSTERDAM

Theatermaker Lotte van den Berg (41) vraagt de komende vier jaar in de hele stad aandacht voor het gesprek. In Oost, Zuid en West, maar nu eerst in Noord, wil ze met het project *Building Conversation* zoveel mogelijk Amsterdammers met elkaar in gesprek laten gaan, om ‘gefixeerde standpunten weer in beweging te krijgen’.

Wat is een goed gesprek?

“Voor mij is ieder gesprek een oefening, een moment waarop je aftast wie jij bent, wie de ander is, en wie we samen zijn. Het gaat mij niet om gesprekken waarin alles harmonieus en begripvol is. Een goed gesprek is een gesprek waar je in kunt verdwijnen, maar waar je af en toe ook even uit kunt stappen, zodat je kunt zien wat je eigenlijk aan het doen bent.”

“Dat geldt bij mij overigens niet alleen voor gesprekken, dat vind ik bij voorstellingen ook fijn. En in het gewone leven. Je hebt er volgens mij niets aan om voortdurend hyperbewust in een gesprek te zitten. Je moet je er ook door laten meevoeren, intuïtief kunnen reageren. Binnen bepaalde kaders: met *Building Conversation* maken we het gesprek tot performance, met een bepaalde tijdsduur, op een afgesproken plek en met een set van afspraken.”

Een van de afspraken is dat de toeschouwer,

die bij de meeste ‘gewone’ voorstellingen passief is, actief deelneemt. De meeste theaterbezoekers zijn daar niet zo dol op.

“We zijn hier in 2013 mee begonnen omdat we ons afvroegen wat dat eigenlijk betekent, participatie. Mensen zijn misschien bang om mee te doen, ze hebben er ook veel zin in en behoefte aan. Het is zowel eng als leuk. Spannend, een uitdaging.”

De gesprekken duren behoorlijk lang, soms zelfs meer dan drie uur.

“Ik vind dat helemaal niet lang. Het gesprek hoeft overigens geen drie uur te duren, daar kun je afspraken over maken. Je doet het met elkaar, als een soort jamsessie waarin je voortdurend op elkaar reageert.”

Jullie voeren meerdere soorten gesprekken, van het gesprek tussen tegenstanders tot het experimentele gesprek. Vanavond is er op het Buikslotermeerplein een gesprek zonder woorden. Hoe gaat dat in zijn werk?

“Er is een lege ruimte en er staan twee stapels stoelen. De bezoekers bepalen zelf waar de stoelen komen te staan en hoe dichtbij of veraf ze van elkaar zitten. Wat volgt is een gesprek waarbij je geen woorden gebruikt. En er wordt ook niet gebruikgemaakt van gebarentaal.”

“Het is een gesprek waarbij je een beetje onthand bent, omdat je jezelf niet kunt verstoppen achter allerlei verhalen over je werk of je hobby’s. Je moet het doen met je aanwezigheid, je uitstraling en wat je van jezelf laat zien nog voor je woorden gebruikt. Iedereen gaat hier anders mee om en iedereen ervaart het dus ook anders. Er zijn mensen die het gevoel hebben dat ze

werkelijk informatie uitwisselen. Er zijn er natuurlijk ook die het wel als een gesprek ervaren, maar niet als het uitwisselen van informatie. Er zijn mensen die de hele tijd naar de grond kijken en er is zelfs een keer iemand geweest die twee uur met haar ogen dicht heeft gezeten en toch het gevoel had dat ze meedeed aan het gesprek.”

Het lijkt een beetje op de performance die Marina Abramović in 2010 hield in het Museum of Modern Art in New York.

“Dat klopt. Maar bij haar was het een gesprek tussen twee mensen. Abramović is lang bij de Aboriginals geweest, waar ook zulke gesprekken gevoerd werden; wij hebben ons laten inspireren door de stamhoofden van de Inuit, die een keer per jaar bij elkaar zitten zonder te spreken. Bij ons ben je met een grotere groep; je ziet hoe iedereen er op zijn of haar eigen manier mee omgaat.”

5 mei doen jullie mee aan ‘Bevrijdingsgymnastiek’ op de NDSM-werf.

“We gaan met plusminus honderd mensen door middel van een ‘woordenwaterfall’ op zoek naar de gedeelde waarden van de groep. Dat is een mooie simpele gespreksvorm waarmee je met een grote groep mensen in relatief korte tijd kunt bepalen wat je met z’n allen belangrijk vindt. Tijdens de ‘bevrijdingsgymnastiek’ worden deze fundamentele waarden door een choreografe samen met de deelnemers omgezet in beweging, zodat we onze moraal – ons eigen fundamentalisme, zoals Casper van Gemund van Club Interbellum het noemt – niet alleen denkend onderzoeken, maar ook fysiek ervaren.”

Het gesprek wordt interessanter als het niet alleen met gelijkgestemden is. Hoe bewerkstelligen jullie dat?

“Het hele project dat we nu in Noord zijn gestart, gaat daarover. Met *Building Conversation* worden we uitgenodigd op allerlei fantastische kunstfestivals, waar we hebben ervaren dat gesprekken tussen mensen die het zagezegd met elkaar eens zijn ook waardevol zijn, want er zijn nog altijd heel veel dingen die we ook niet bespreken met een vriend, broer of een gelijkgestemde buurman.”

“Maar we streven ook naar gesprekken met mensen die we niet vanzelfsprekend tegenkomen. Naar gesprekken waarvan velen van ons niet weten hoe ze eraan moeten beginnen. Die uitdaging zijn wij aangegaan. Door de tijd te nemen en door te blijven geloven in wat we doen. Door te blijven, door loyaal te zijn aan een plek. De rest van het jaar gaan we op het Buikslotermeerplein elke twee weken het gesprek zonder woorden voeren. Dat kan met iedereen, er is geen taalbarrière en er is geen specifieke kennis voor nodig.”

Je klinkt nu al een beetje schor.

“Ja, maar dat is niet van het vele praten. Ik ben net op vakantie geweest. Heb niet veel gesprek-

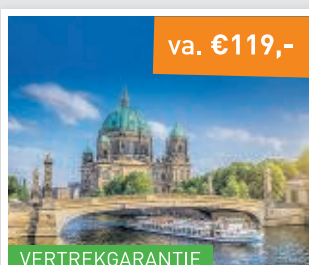
→ Lotte van den Berg: ‘Bij het gesprek zonder woorden kan iedereen meedoen, er is geen taalbarrière.’

FOTO RINK HOF

ken gevoerd de laatste dagen. Ik doe het ook niet allemaal alleen; *Building Conversation* wordt in beweging gehouden door een groeiend collectief van kunstenaars, filosofen en activisten die onderweg zijn aangehaakt.”

BUSREIZEN 2017 Veel vertrekgarantie!

va. €119,-

VERTREK GARANTIE

Stedentrip Berlijn

4 daagse busreis

Vertrek o.a.: 2 jun, 11, 18 aug, 8, 15 sep, 13, 20, 27 okt, 3, 10 nov

va. €249,-

Korting tot wel €30,- p.p.

VERTREK GARANTIE

Brabant, Zeeland en Zuid-Holland

5 daagse busreis

Vertrek o.a.: 15 mei, 19 jun, 17 jul

va. €299,-

VERTREK GARANTIE

Canterbury Kent

5 daagse busreis

Vertrek: 19 jun, 31 jul, 18 sep

va. €479,-

Korting tot wel €50,- p.p.

VERTREK GARANTIE

Veelzijdig Polen

10 daagse busreis

Vertrek: 15, 29 mei, 5 jun, 10 jul, 14 aug, 11 sep

va. €499,-

Korting tot wel €60,- p.p.

VERTREK GARANTIE

Italiaanse Bloemenriviera en Toscane

10 daagse busreis

Vertrek: 15 mei, 11 sep, 14, 21 okt

va. €609,-

Korting tot wel €50,- p.p.

VERTREK GARANTIE

Toscane, Pisa, Florence en Elba

11 daagse busreis

Vertrek o.a.: 26 mei, 4 aug, 8 sep

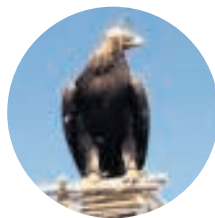
Effeweg.nl of bel 0529 - 46 96 67

GEEN verplichte aanbetaling!

effeweg.nl

Fouten voorbehouden. Exclusief reserveringskosten en Calamiteitenfonds. Korting geldt op boekingen gemaakt van 04.05.2017 t/m 11.05.2017. Niet geldig i.c.m. andere acties.

Building Conversation in Amsterdam Noord. Gesprek zonder woorden, vanavond en dan tweewekelijks op donderdag, 19-22 uur, Buikslotermeerplein 15-17; Bevrijdingsgymnastiek, morgen 10-15 uur, NDSM-werf. Info: buildingconversation.nl.

Beethoven en Brahms vormen een geweldig duo

KLASSIEK

CONCERTGEBOUWORKEST

Dirigent Myung-Whun Chung

Programma Beethoven, Brahms

Gehoord 3/5, Concertgebouw

Herhaling 7/5, aldaar

★★★★☆

Veel klassieker dan Beethoven en Brahms kan het nauwelijks en wellicht wordt hun muziek daarom niet vaak in één programma gepresenteerd. Bij het Koninklijk Concertgebouworkest (KCO) was te horen dat de meesters van het begin en het einde van het klassiek-romantische muziektijdperk een ijzersterke avond kunnen opleveren. Juist omdat hun muziek samen erg mooi het begin en het einde verklanken – vergankelijkheids.

Brahms' *Vioolconcert* heeft de kenmerkende, naar afscheid ruikende herfstige gloed die de muziek van Brahms iets melancholiek geeft en Beethovens *Derde symfonie Eroica* heeft de even krachtige, een beetje modernistisch gewaagde vitaliteit waarop alle componisten die na hem kwamen een antwoord moesten bedenken. Met Brahms voorop.

De dirigent, de Zuid-Koreaanse ve-

teraan Myung-Whun Chung, tekende voor geweldig goed in elkaar stekende interpretaties van beide meesterstukken, met rust, balans en sfeer, maar ook kracht en drama. De eerste twee akkoorden van Beethovens *Eroica* zetten het verhaal met twee zeer trefzekere klappen op de rails, maar behalve energie en snelheid zat er ook een mooi beheerste lyriek in de uitvoering.

Het kwam allemaal in een perfect gekozen tempo voorbij en het had die bedrieglijke achteloosheid die je alleen kunt bereiken als je precies weet wat je doet.

Bij Brahms waren de bijdragen van de steengoed solerende Duitse topvioliste Isabelle Faust wederom uitstekend. Chung is een fantastische begeleider en het Concertgebouworkest speelt op zijn best wanneer er een dirigent voor staat die alles in de hand heeft, maar tegelijkertijd veel aan de musici overlaat.

Deze Brahms klonk met dank aan Faust even groot en sterk als onweerstaanbaar donker lyrisch en was doortrokken van de typerende gloed die als een ondergaande zon over Brahms' oeuvre schijnt.

Zondag nog een keer – ook live op Radio 4 te horen (vanaf 14.15 uur).

Roeland Hazendonk

→ Dirigent Myung-Whun Chung is sinds 1984 met regelmaat te gast bij het Koninklijk Concertgebouworkest. FOTO EPA

ANDRÉ VAN KATS

Prijs voor boek over Boskamp en Feyenoord

Lezers hebben *Boskamp, leven met Feyenoord* van André van Kats gekozen tot Helden Sportboek van het jaar 2017. De drie andere overgebleven genomineerden waren *Een leven met Formule 1* van Olav Mol, *Johan Cruyff – mijn verhaal* van Johan Cruyff en Jaap de Groot en *Expeditie Edith* van Edith Bosch en Jasper Boks. Vorig jaar kozen de lezers *Topshow* van Michel van Egmond en Jan Hillenius tot het Helden Sportboek van het jaar. Maandag werd ook een prijs uitgedeeld voor een sportboek: Auke Kok won met *1936 Wij gingen naar Berlijn* de Nico Scheepmaker Beker voor het beste sportboek van 2016.

NOORD/ZUIDLIJN

Kamerorkest speelt ondergronds

Het Nederlands Kamerorkest speelt zondag twee concerten in de nieuwe metrohal van de Noord/Zuidlijn in Amsterdam, tien meter onder de grond, onder het voorplein van het Centraal Station. Op het programma staat de *Onvoltooid* van Schubert. De presentatie is in handen van dominee Gremdaat. Omdat er erg veel belangstelling voor is, wordt het tweede concert vanaf 21.00 uur live gestreamd op de Facebookpagina's en YouTubekanalen van het orkest en van de Noord/Zuidlijn. Het Nederlands Kamerorkest speelt de concerten in een bezetting van veertig musici.

VOLKSSCHRIJVER

Manuscripten van Gerard Reve onder de hamer

Meer dan dertig brieven, gedichten en manuscripten van de hand van Gerard Reve komen op 30 mei onder de hamer in veilinghuis Bubbe Kuyper in Haarlem. Het gaat onder meer om verschillende versies van zijn laatste roman *Het hijgend hert*, de novelle *Op zoek* en de in het Engels geschreven oorspronkelijke versies van *Vier winterverhalen*. De stukken worden los van elkaar geveild en het veilinghuis verwacht dat ze in totaal minimaal 33.000 euro opbrengen. De stukken zijn ingebracht door Joop Schafthuizen, partner van de in 2006 overleden schrijver.

Stilte in de stad

Welkom in de kerk

- Om zomaar even tot rust te komen
- Een kaarsje te branden
- Naar muziek te luisteren
- Een gesprek te voeren met vrijwilliger of predikant
- Een gedachte of gebed in het gastenboek te schrijven

www.protestants.amsterdam

Welkom bij NOORDERLICHT

Zaterdag 6 mei vanaf 19.30 uur
Noorderkerk Noordermarkt Amsterdam

protestantse kerk
amsterdam

Voer voor saxofonisten in de zaal

JAZZ

CHRIS POTTER QUARTET

Gehoord 3/5, Bimhuis

★★★★☆

Sommige muziekprofessionals vinden dat er na John Coltrane en Sonny Rollins geen grote tenorsaxofonisten meer zijn opgestaan. Wat moet je dan denken van markante musici als Archie Shepp en Pharoah Sanders? En hoe waardeer je dan iemand als Branford Marsalis, die onlangs op het Transition Festival in Utrecht toonde hoezeer hij gepassioneerde uitvoeringen kan koppelen aan een vlekkeloze techniek en timing?

Tenorist Chris Potter (46) is een rolmodel voor vele jonge saxofonisten, volgens het Amerikaanse magazine *Downbeat* zelfs een van de meest be-

studeerde en gekopieerde saxofonisten op de planeet. Overbodig te noemen met wie hij allemaal heeft samengespeeld. Gisteravond stond hij in het Bimhuis als bandleider van zijn eigen kwartet, met daarin onder anderen de geweldenaar Nasheet

Het materiaal waarmee Potter komt, is erg conventioneel

Waits op slagwerk.

Hoe belangwekkend het spel van de Amerikaan ook is, zijn repertoire is dat in mindere mate. De wijze van spelen is belangrijk, maar wát je speelt natuurlijk ook. Het materiaal waar Potter mee komt, is erg conventioneel en biedt weinig nieuwe in-

zichten, ook ten opzichte van eigen, eerder werk, hoe knap het ook wordt uitgevoerd. Hij begint nog met wat elektronische snuffjes, maar die voegen niets substantieels toe. Veel van zijn recente album *The dreamer is the dream*, uitgebracht op ECM Records, komt aan bod, aangevuld met nog nieuw werk.

Het gemak waarmee hij speelt is verbazingwekkend en zijn toonzetting is fijn, ook op sopraansax, maar het concert is vooral interessant voor de vele saxofonisten in de zaal. Hoewel, vanavond valt vooral ook drummer Waits op, en zeker niet alleen in de obligate solo. Hij legt zijn collega's het vuur aan de schenen en kan ook beheerst begeleiden, hij vindt daarin een goede balans. Jammer dat Waits niet op het album speelt.

Jan Jasper Tamboer

KAARTEN TE KOOP VIA:
WWW.TICKETMASTER.NL